

VÉGHSEŐ TAMÁS

Száz éve gyilkolták meg Jaczkovics Sándor görögkatolikus lelkészt

Görögkatolikus egyházunkban ismerősen cseng a Jaczkovics név. Aki csak egy kicsit is ismeri történelmünket, hallott már a debreceni bombamerényletről, s annak egyik áldozatáról, Jaczkovics Mihály helynökről.

Kevesen tudják azonban, hogy a tragikus sorsú helynök Sándor nevű testvére szintén gyilkosság áldozata lett, mégpedig alig öt évvel öccse halála után.

Jaczkovics Sándor 1854-ben született, 1882-ben szentelték a Munkácsi Egyházmegye papjává. A nagy háború viszontagságait és az azt követő megpróbáltatásokat az Ungvár melletti Alsódomonya parókusként élte át. A háború után Kárpátalját a csehek szállták meg, és katonai közigazgatást vezettek be. Ennek egyik fontos központja volt Ungvár, ami a városban és annak környékén számottevő és állandó katonai jelenléttel járt együtt.

A háborús évek egyik jellemző lelkipásztori problémája volt a fronton harcoló vagy hadifogságban sýnylódó katonák házasságának megmentése, az otthon maradt és gyakran teljes bizonytalanság-

ban élő feleségek megerősítése. A házastársi hűtlenség kísértése különösen is erős volt azokon a területeken, melyek katonai közigazgatás alá kerültek. Ilyen körzet volt Ungvár környéke is, s ez a helyi lelkészek-től nagy figyelmet igényelt.

Jaczkovics Sándor vasárnapi prédikációiban rendszeresen felhozta a házassági hűtlenség problémáját, s ezzel kiváltotta egyesek haragját. 1919. június 8-án, pünkösöd vasárnapján különösen is nagy visszhangot keltő prédikációt mondott, aminek tragikus következményei lettek. Még aznap este megállt a parókia előtt egy katonai teherautó, melyből cseh katonák ugrottak ki, és magukkal hurcolták a parókust. Az összesereglett hívek megfélemlítve figyelték, ahogyan a fegyveres katonák papjukat kiráncigálják otthonából és betuszkolják a teherautóba. Eljárásuk kíméletlensége mindenkit megdöbbentett: azzal sem törődtek, hogy a parókus jobb lábára rácsapott kocsiajtó szilánkosra törte a sarkát.

A katonák Ungvár felé vették az irányt, de az elhurcolt lelkészt nem vitték be a városba. A falubeliek nem sokkal később lövéseket hallottak az Ung-csatorna hídjá felől...

A hívek csak másnap kora reggel merték értesíteni Papp Antal munkácsi püspököt, aki titkárát, Sztojka Sándort bízta meg azzal, hogy feljelentést tegyen. A titkár az ungvári rendőrkapitányságon csak cinikus megjegyzéseket kapott, segítséget nem, ezért személyesen ment ki Alsódomonyára, s a legrosszabbtól tartva, a hívekkel együtt az Ung-csatorna mentén keresni kezdte az elhurcolt parókust. Sokáig nem tartott a keresés, mert a híd mellett a csatorna vizében hamar megtalálták Jaczkovics Sándor holttestét. Már az első, helyszíni vizsgálat nyilvánvalóvá tette, hogy gyilkosság áldozata lett: testén több bajonettől származó szúrást találtak, míg arcát puskagolyó roncsolta szét.

A meggyilkolt parókust másnap a helyi temetőben temették el. Az egyházmegyei hatóság megtette a feljelentést, de a rendőrség érdemi vizsgálatot egyáltalán nem végzett. Mindenki tudta, hogy a cseh katonák gyilkolták meg a parókust, s az is nyilvánvaló volt, hogy miért. Jaczkovics Sándor nemcsak az erőszakos halál tekintetében osztozott öccse, Mihály sorsában, hanem abban is, hogy a haláláért felelős tettesek az ő esetében is büntetlenek maradtak. Ahogy Jaczkovics Mihály gyilkosait, Cataraut és Kirilovot soha sem vonták felelősségre, úgy Jaczkovics Sándor gyilkosai is elkerülték a földi igazságszolgáltatást.

(A tragikus sorsú pap történetét 1928-ban egykori tanítványa, dr. Gulovics Titusz Péter írta meg a Máriaopócsi Naptárban. 1944-ben a temetésén diakónusként szolgáló Mondy Miklós emlékezett meg Jaczkovics Sándorról a Görögkatolikus Szemle hasábjain.)

